

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени АЛЬ-ФАРАБИ
ЗАҢ ФАКУЛЬТЕТІ
ЮРИДИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ҚЫЛМЫСТЫЛЫҚПЕН КҮРЕС МӘСЕЛЕЛЕРІН ЗЕРДЕЛЕУ ЖӨНІНДІГІ
ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУ ОРТАЛЫҒЫ
НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР ПО ИЗУЧЕНИЮ ПРОБЛЕМ
БОРЬБЫ С ПРЕСТУПНОСТЬЮ

ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚ, ҚЫЛМЫСТЫҚ ІС ЖҮРГІЗУ ЖӘНЕ
КРИМИНАЛИСТИКА КАФЕДРАСЫ
КАФЕДРА УГОЛОВНОГО ПРАВА, УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА И
КРИМИНАЛИСТИКИ

**«ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚТЫҢ, ҚЫЛМЫСТЫҚ ІС ЖҮРГІЗУДІҢ
ЖӘНЕ КРИМИНАЛИСТИКАНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ»**
*атты Қазақстан Республикасының ғылымның қызметкері күніне арналған
жоғары оқу орындарының арасындағы жыл сайынғы магистранттар мен
студенттердің ғылыми конференциясының*
МАТЕРИАЛДАРЫ

12 сәуір 2013 жыл

VI Шығарылым

МАТЕРИАЛЫ

*Ежегодной Межвузовской научной конференции
магистрантов и студентов, посвященной Дню научного работника
Республики Казахстан*

**«АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ УГОЛОВНОГО ПРАВА,
УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА И КРИМИНАЛИСТИКИ»**

12 апреля 2013 года

VI Выпуск

Алматы қаласы

город Алматы

Проведение ежегодной межвузовской научной конференции и публикация материалов осуществлены в рамках 1342/ГФ «Разработка криминалистических технологий при расследовании преступлений в условиях глобализации»

Ответственный редактор

д.ю.н., профессор Р.Е. Джансараева

Члены редколлегии:

к.ю.н., доцент Б.М. Жугралина

к.ю.н., доцент А.Д. Байсалов

старший преподаватель М.Е. Акболатова

магистр юридических наук, ассистент Л. Бисенғали

А__ Актуальные проблемы уголовного права, уголовного процесса и криминалистики: материалы ежегодной межвуз. науч. конф. магистрантов и студ., посвященной Дню научного работника Республики Казахстан. 12 апреля 2013 г. – Алматы: Казак университеті, 2013. - 250 с.

ISBN

В сборнике представлены научные доклады участников ежегодной межвузовской научной конференции «Актуальные проблемы уголовного права, уголовного процесса и криминалистики», организованной Научно-исследовательским центром по изучению проблем борьбы с преступностью и кафедрой уголовного права, уголовного процесса и криминалистики юридического факультета Казахского национального университета имени аль-Фараби. В научных докладах магистрантов и студентов поднимаются и актуализируются современные проблемы уголовного права, уголовного процесса и криминалистики, проблемы гуманизации уголовной политики и другие.

Материалы конференции адресуются студентам, магистрантам, докторантам, преподавателям, а также всем тем, кто интересуется вопросами научного решения актуальных проблем уголовно-правовых дисциплин.

**УДК
ББК**

*Тәлей М.С.,
әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
заң факультетінің 3 курс студенті*

Ғылыми жетекшісі: құқық магистрі, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті заң факультеті қылмыстық құқық, қылмыстық іс жүргізу және криминалистика кафедрасының ассистенті Арын А.А.

БЕТТЕСТІРУДІҢ ТАКТИКА-ПРОЦЕССУАЛДЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ

Қазақстан Республикасы ҚІЖК-нің 220-шы бабында беттестіру тергеу әрекетін жүргізуге мүмкіндік беретін жәйттер көрсетілген.

Егерде бұрын жауап алынған екі адамның көрсетпелерінде елеулі қайшылықтар болса, тергеуші осы қайшылықтардың себебін анықтау үшін оларды беттестіреді. Беттестіру осы заңда көзделген жағдайларда қорғаушы, педогог, дәрігер, аудармашы және жауап алынып отырған адамның заңды өкілі қатыса алады [1].

Беттестіру барысында беттестіріліп отырған адамдардың бірін-бірі білетін-білмейтіндігі және олардың арасында қандай қарым-қатынас бар екені анықталады. Куә мен жәбірленушіге айғақ беруден бас тартқаны, айғақ беруден жалтарғаны және көрінеу жалған айғақ бергені үшін қылмыстық жауаптылығы туралы ескертіледі, сондай-ақ оларға өзіне, еріне (зайыбына) және өзінің жақын туыстарына, ал діни қызметшілерге,-тәубе үстінде өздеріне ішкі сырын сеніп ашқан адамдарға қарсы куәлік етпеу құқығы түсіндіріледі.

Беттестіру шақырылған адамдарға анықтау үшін беттестіру жүргізіліп отырған істің жайы туралы айғақ беруден кезек бойынша ұсынылады. Мұнан соң тергеуші сұрақ қояды. Беттестіруге шақырылған адамдар тергеушінің рұқсатымен бір-біріне сұрақ қояды. Беттестіру кезінде тергеуші іске қоса тігілген заттай дәлелдемелер мен құжаттарды көрсетуге құқылы.

Беттестіруге қатысқандардың алдыңғы жауап алулардағы айғақтарын жария етуге олар беттестіруде айғақ бергеннен кейін және ол айғақтар хаттамаға енгізілгеннен кейін рұқсат етіледі. Беттестірудің барысы мен нәтижелері осы заңның 203 бабында көзделген ережелер бойынша жасалатын хаттамада көрсетіледі.

Тергеуші беттестіруге қатысушы адамдарды хаттаманың мазмұнымен таныстырады. Жауап алынған адамдар хаттамаға түзетулер мен толықтырулар енгізуді талап етуге құқылы. Беттестіру хаттамасына тергеуші және жауап алынған адамдар қол қояды. Әрбір жауап алынған адам өз айғақтарына және хаттаманың әрбір бетіне қол қояды. Мұнан ары қарай бұл тергеу әрекетінің мазмұнын ашуға тырыстым.

Қылмысты істі тергеу тергеу үстінен өте жиі кездесетін жағдай-бұрын жауап алынған адамдардың жауаптарының арасында елеулі қайшылықтардың болуы. Мұндай жағдайларда, осы қайшылықтарды анықтап жою үшін оларды беттестіріп отырып жауап алынады. Яғни,

беттестіріп жауап алу дегеніміз бұрын жауап алынған екі адамдардың арасында жүргізіледі. Куә мен куәгер, сондай-ақ, куәгермен айыпкер немесе айыпкермен айыпкердің арасында жүргізіледі. Жауаптағы қайшылықтар әр түрлі себептерге байланысты болуы мүмкін. Бірде бұл жауап берушінің біреуінің жаңылуынан немесе кейде беттесуге қатынасып отырған жақтың біреуінің жалған жауап беруінен болады.

Беттестіру өте күрделі тергеу әрекеті, сондықтан оны сапалы, нәтижелі өткізу үшін тергеуші оған мұқият дайындалып, беттесу көрсетілген қылмысты іс жүргізу тәртібін қатаң сақтауы керек. Тергеу әрекетінің мұндай түрін өткізуге дайындық кезінде тергеуші мынадай мәселелерді шешіп алуы тиіс.

1. Беттестіру үстінде қандай қайшылықтарды шешу керек?
2. Беттестіруге қатынасып отырған адамдарға қандай сұрақтар қою керек?
3. Беттесуге қатынасатын адамдардан қандай кезекпен жауап алу керек?

Тергеу әрекетін бастамас бұрын тергеуші беттесуге қатынасатын адамдардың өзара қарым-қатынасын, егер олардың бас арыздығы болса оның себебін, ал егер екеуі де куәгер болса, олардың айыпкерге, жүргізіп отырған іске қандай қатынасы бар екендігін анықтап біліп алуы керек. Беттестіру кезеңінде жауапқа қатынасып отырған адамдарға ұсынылатын айғақ заттарды, құжаттарды алдын ала белгілеп, дайындап қоюы тиіс [2].

Заң бойынша беттестіру тек бірімен-бірі таныс адамдардың арасында жүргізіледі. Егер беттесуші адамдар куәгерлер болса, оларға дұрыс жауап беруге міндетті екендіктерін түсіндіріп және жауап беруден бас тартқаны немесе біле тұра өтірік жауап бергені үшін жауапты болатынын ескертіп, қол хат алу керек. Бұдан кейін тергеуші беттесуге қатынасып отырған адамның біреуіне істің мән-жайын, атап айтқанда, жауаптың қайшылықты тұстары жөнінде сұрақ қояды.

Тактикалық тұрғыдан бірінші сұрақ тексеріп отырған фактіні дәлелдеп, бекітіп отырған адамға беріледі. Ол өзінің осы факті бойынша бұрын берген жауабын бекітетіндігін айтып, берген жауабын беттесуге қатынасушы екінші адамның көзінше қайталап, баяндап береді.

Беттесуге қатынасып отырған екінші адам, бұл жауапты толық естігенімен кейін оны бекітетінін немесе бекітпейтінін білдіреді, егер бекітпесе себебін айтып, өзінің бұрынғы берген жауабын қайталайды. Осыдан кейін тергеуші бірінші жауап берген адамға сұрақ қойып, екінші адамның жауабы жөнінде оның пікірін сұрайды [3].

Беттестіру үстінде тергеушінің рұқсатымен беттестіруге қатынасып отырған адамдар бір-біріне сұрақ қоя алады. Бірақ мұндайда тергеуші бұл екі адамның бір-біріне сұрақ қоя алады. Бірақ мұндайда тергеуші бұл екі адамның бір-бірімен алдын ала өзара келісіп, істі жүргізуге бөгет болатындай сарында қоймауына мұқият назар аударуы, егер қажетсіз, яғни іске тікелей қатынасы жоқ сұрақ қойылса, оны тоқтатып тасуы керек. Беттестіріп отырған адамдардың бірімен сөз таластырып, айтысып кетуіне де жол бермеуге тиіс.

Өйткені беттестіруге қатынасып отырған адамдар осы сәтті пайдаланып астарлы сұрақтармен алдағы қимыл-әрекеттерін бағдарлап ымырласуы мүмкін.

Беттесу үстінде берген жауаптарды тергеуші хаттамаға жазып бекітеді. Беттесушілердің біреуінің жауабы хаттаманың оң жағына жазылса, екіншісінің жауабы қағаздың сол жағына жазылады. Кей жағдайда хаттаманы екіге бөлмей, жауап беру кезегіне сәйкес әуелі бірінші сұралған адамның жауабы, содан соң екінші адамның жауабы жазылады.

Қорыта келе, бітірушілік біліктілік жұмысы бойынша қорыта келгенде, біздің қарастырған тақырыбымыздың теориялық және тәжірибелік маңыздылығы өте жоғары. Себебі қандай да болмасын қылмыстың түрлерін тергеу осы тергеу әрекетін тиімді жүргізуіне байланысты болады. Біз барлығымыз білетіндей криминалистикалық тактика, криминалистиканың тарауларының ішіндегі ядросы болып саналады. Кез-келген қылмыстардың түрлерін тергеу әдістемесі криминалистикалық тактикадан тұрады.

Жауап алу тереу әрекетін нәтижелі жүргізу қылмыстың істердің ары қарайғы тағдырын шешеді. Өйткені жауап алу арқылы тергеуші немесе анықтаушы оқиғаға қатысты көптеген мәліметтер алады. Қандай да болмасын қатысушалардан дұрыс психологиялық байланыс жасап жауап алу, тергеушіге, анықтаушыға қажетті ақпараттар жиынтығын береді [4].

Ішкі істер органдарына қандай да болмасын қылмыс туралы хабарламалар түскен бойда тергеуші немесе жедел іздеу уәкілі барып алдын ала тексеру жұмыстарын жүргізеді. Бұл жұмысты орындау барысында олар қылмысты көргендерден және жәбірленушілерден түсініктеме алады. Кейін қылмыстық іс қозғалған соң, аталаған тұлғалардан қайталап жауап алу тергеу әрекеті жүргізіледі. Осы мақсатта менің ұсынысым, жауап алу тергеу әрекетін қылмыстық іс қозғамай тұрып-ақ жүргізуді.

Екіншіден, қылмыстық іске қатысты көрсетім берген жәбірленуші немесе куәгерлер ары қарай қылмыстық істер сот өндірісі барысында қаралуда, олардың қатысуынсыз-ақ өткізуді, яғни ол көрсетімдерді сот талқылауы барысында тергеушінің толтырған хаттамасына жүгініп жүргізе беруді. Оның мақсаты қылмыстық іске қатысушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету.

Қажеттілігіне қарамастан қандай да болмасын жауап алу тергеу әрекетін жүргізу барысында дыбыс және бейне жазулар жүргізуді. Оған жауапталушының қарсылығы әсер етуі тиіс.

Менің пікірім бойынша менімен ұсынылған басқа да мүмкіндіктер қылмыстық іс жүргізу заңдылығымен қарастырылған. Тек қана сол әрекеттерді қажеттілігінше заң тұрғысында орындауы тиім нәтиже береді деген түсініктемін.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексі, 13 желтоқсан 1997 жыл.
2. Жәкішев Е. Оқу құралы. Криминалистік тактика. Алматы "Жеті жарғы" 1997 ж.
3. А.Я. Гинзбург, А.Р. Белкин. Криминалистический тактика, Учебник. Алматы 1998 г.

4. Криминалистика. Учебник под редак. Проф. А.Г. Филиппова и проф. А.Ф. Волынского
Спарк М-1999 г.

СОДЕРЖАНИЕ

Абен Т.А. Адвокаттың қылмыстық сот ісіне қатысуы.....	
Абузярова З. Софистика в современном мире.....	
Адамбеков А.А. Ұлттық қауіпсіздік органдары қызметінің негізгі бағыттары.....	
Айтжанов Ш.Қ. Қылмыстан сақтандыру саясатының субъектілері және олардың атқаратын қызметтері.....	
Акимова Н.М. Анықтау мен алдын-ала тергеу органдары жөнінде.....	
Алшымбаев А.М. Қазақстан Республикасының Прокуратурасы қылмыстан сақтандырушы құрылым.....	
Алыбаева А.М. Проблемы права на жизнь в законодательстве Республики Казахстан.....	
Амир А. Сот медицина сараптамасы және оның қылмысты ашу мен тергеудегі рөлі.....	
Асмаг С. Адвокат-қорғаушының қылмыстық іс-жүргізудегі маңызы.....	
Асубаева А.С. Қазақстан Республикасының құқық қорғау органдарының қызметкерлерін аттестациясын өткізудің тәртібі.....	
Ауельбеков Д. Проблемы прокурорского надзора за соблюдением законодательства о правах потребителей.....	
Ахметова А. Вопросы совершенствования организационно-правовых форм участия адвоката-защитника в уголовном процессе.....	
Ашимова А. Развитие риторики казахского народа.....	
Аязбаев А.Н. Сот төрелігіне қарсы қылмыстар.....	
Әбдіқожаева А., Базарлинова А. Адвокатураның мәртебесі.....	
Байбосынова А. Казахские бии средних веков.....	
Байдалина М. Фальшивомонетничество.....	
Бурдина К. Допрос как разновидность общения.....	
Ганиев А.А. Құқықтық реттеудің қағидалары.....	
Дәуқараев Ұ.Ұ. Мал ұрлығы.....	
Дәулетқалиева Н.М. Бұзу құралдарының іздерін зерттеудің мәселелері.....	
Ділімбетова Ұ.Б. Независимость адвокатов в адвокатской деятельности.....	
Джаугаштина А.К. Қазақстан Республикасындағы мамандандырылған соттардың түсінігі және оны құру үрдісі.....	
Дүйсенқұл А.Ғ. Қазақстан Республикасының қылмыстан сақтандыру саясатының негізгі аспектілері.....	
Ем М. К вопросу о совершенствовании системы органов прокуратуры РК.....	
Жакипбекова М.О. Сот баллистикасы объектілерінің бірі – атыс қаруын зерттеудің ерекшеліктері.....	
Жаксыбеков Б.Б. Разграничение заведомо ложного сообщения об акте терроризма и хулиганства.....	
Жангабылова М.Г. Құқықтық тәрбие – қылмыстық саясаттағы рөлі.....	

Исаев К. Проблемы предупреждения насильственной преступности.....	
Исина М.Ж. Вымогательство среди несовершеннолетних, проблемы профилактики.....	
Канбатыров Е.С., Құсайын Ә.С. Проблемы предупреждения киберпреступности в Республике Казахстан.....	
Каримова М. Специфика судебной речи.....	
Карин А. Гуманизация в сфере уголовного законодательства.....	
Кемелхан Д. Беттестірудің құқықтық аспектілері және беттестіру әрекетін жүргізудің негізгі талаптары.....	
Қадырбаева Г., Нургазина Б. Адвокаттар көрсететін заң көмегіне ақы төлеу және қорғау мен өкілдік етуге байланысты шығыстарды өтеудің кейбір мәселелері.....	
Қапар Д. Кеңес дәуіріндегі адвокат-қорғаушының дәлелдемелер жинауға қатысу мәселелері.....	
Қуатбекқызы Г. Тергеу эксперименті дәлелдеу құралы ретінде.....	
Қырғызбаева А. Одорология: даму кезеңдері, әдістері, қылмысты ашудағы маңызы.....	
Мади Г. Криминалистическая теория планирования и организации расследования.....	
Макрушин А.О. Тактика обыска и личного обыска.....	
Макрушин А.О. Запрет на курение кальяна в общественных местах.....	
Малакшинов Э.В. Правовые, организационные и методические проблемы криминалистической техники.....	
Мухамедиев М.Н. Қылмыстық құқықтың қылмыстан сақтандыру рөлі.....	
Мырзакулова М.Б. Тергеу қарауын жүргізудің кейбір ерекшеліктері.....	
Нариманов Ә.М. Қазақстан Республикасында терроризммен күресудің шаралары.....	
Нургазина Б.Х. Криминалистикалық габитологияның қылмысты ашудағы рөлі.....	
Nurgaliyeva A. Memoir. Female crime and its prevention.....	
Нуржанова А.С. Протест прокурора как один из основных актов прокурорского реагирования.....	
Өрісбаева З.Т. Адвокаттың кәсіби әдебінің құқықтық негіздері.....	
Райымбергенова К.Т. Тергеу ситуацияларының құқықтық реттелуі.....	
Рахиева Ж.С. Қылмыстан сақтандыру саясатының субъектілері.....	
Рысқұл Н. Криминалистикалық фотография.....	
Сағынбаева Ә.Е. Әйелдер қылмысының жағдайы.....	
Саламатов Ш. Криминологияның өзге ғылымдармен байланысы және қылмыстылықтың алдын алудағы рөлі.....	
Салимов А.Б. Куәландырудың тактикалық және процессуалдық аспектілері.....	
Серікбаев А.М. Қор қордың зияндылығы.....	
Судейменова А.С. Некоторые проблемы проведения осмотра места происшествия.....	

Тасбаев Ш. Сот сараптамасына қажетті материалдарды дайындау.....	
Темиржанова Г. Криминологическая характеристика организованной преступности.....	
Тәлей М.С. Беттестірудің тактика-процессуалдық аспектілері.....	
Темирова А.Е. Этика адвоката.....	
Төлмұратова А.Т. Лауазымды тұлғалардың жасайтын қылмыстары.....	
Ужахов А.А. Допрос как средство доказывания.....	
Федоренко Я. Проблемы предупреждения преступности учащихся общеобразовательных школ в Республике Казахстан.....	
Халан С. Халықаралық терроризмді жасағаны үшін жауапқа тарту және алдын алу бойынша мемлекеттердің ынтымақтастығы.....	
Хильман А.И. Адвокаттар алқасы және олардың құрылу тәртібі.....	
Шамбулов А. Жедел-ізвестіру қызметін прокурорлық қадағалаудың кейбір мәселелері.....	